

Erkjennelsens Trapp: En Systematisk Analyse av Statens Gradvise Skylderkjennelse og Ansvarsforståelse i Norsk Samepolitikk (2023–2025)

Sammendrag

Denne rapporten, utarbeidet under forskningsprotokollen «Erkjennelsens Trapp», leverer en dypgående diskursanalyse av den norske statens utvikling i møte med sin egen historie og sine forpliktelser overfor den samiske befolkningen i perioden 2023 til 2025. Perioden representerer et historisk vannskille, innrammet av Sannhets- og forsoningskommisjonens (Sannhetskommisjonen) arbeid og Stortingets behandling av denne. Gjennom en detaljert nærlæsing av tre sentrale stortingsmeldinger – Meld. St. 13 (2022–2023), Meld. St. 12 (2023–2024) og Meld. St. 17 (2024–2025) – dokumenterer rapporten en bevegelse fra en teknokratisk problemforståelse til en dypere strukturell og moralsk erkjennelse av svikt.

Analysen introduserer begrepet «Erkjennelsens Trapp» for å beskrive denne utviklingen i tre trinn:

- 1. Det teknokratiske trinnet (Meld. St. 13):** En erkjennelse av *funksjonssvikt* i utdanningssystemet, hvor krisen i samisk kompetanse defineres som en logistisk utfordring knyttet til rekruttering, frikoblet fra de dypere årsakene til hvorfor kompetansen mangler.
- 2. Det somatiske trinnet (Meld. St. 12):** En erkjennelse av *lidelse*, hvor staten internaliserer fornorskingspolitikkens konsekvenser som en direkte årsak til uhelse, traumer og kulturell uthyggelighet i dagens samiske befolkning.
- 3. Det strukturelle trinnet (Meld. St. 17):** En erkjennelse av *systemsvikt*, karakterisert ved begrepet «implementeringsgapet». Her konfronteres avstanden mellom formelle rettigheter og den reelle tjenesteytingen i kommunene, i skyggen av Sannhetskommisjonens rapport.

Rapporten avdekker imidlertid en vedvarende dissonans – et «fjerde trinn» som staten ennå ikke har besteget fullt ut: Den økonomiske og administrative reparasjonen. Mens retorikken i meldingene blir stadig mer selvkritisk og erkjennende, viser analysen av budsjettmekanismer og kommunal virkelighet at ressursene ikke følger erkjennelsen. Dette skaper det Sametinget advarer mot som en «ansvarsfraskrivelse» og en videreføring av «illusoriske rettigheter».

1. Innledning: Det Samepolitiske Paradigmeskiftet 2023–2025

Tidsrommet 2023 til 2025 vil i ettertid fremstå som en av de mest intense og transformative periodene i relasjonen mellom den norske stat og det samiske urfolket. Det er i denne perioden at den norske fortellingen om seg selv – som en humanitær stormakt og velferdsstatens fyrtårn – kolliderte med realitetene fra Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport (Dokument 19, 2022–2023). Rapporten, som ble fremlagt 1. juni 2023 og behandlet av Stortinget høsten 2024, tvang frem et nytt vokabular i statsforvaltningen.¹

Denne rapporten analyserer hvordan dette nye vokabularet og den endrede virkelighetsforståelsen manifesterte seg i tre spesifikke stortingsmeldinger. Disse dokumentene er ikke bare administrative planer; de er *performative handlinger* hvor staten forhandler om sin egen skyld. De er skrevet i en tid hvor «sannheten» var på vei til å bli offisiell, og hvor staten måtte posisjonere seg for det kommende oppgjøret.

1.1 Teoretisk Rammeverk: Erkjennelsens Trapp

For å strukturere analysen benytter vi metaforen «Erkjennelsens Trapp». Denne modellen postulerer at statlig innrømmelse av historisk urett mot minoriteter sjeldent skjer momentant, men gjennom en trinnvis prosess:

- **Trinn 1: Erkjennelse av effekt.** Man innrømmer at resultatene er dårlige (f.eks. lærermangel), men diskuterer ikke årsaken inngående.
- **Trinn 2: Erkjennelse av kausalitet.** Man innrømmer at statens tidligere handlinger (fornorsking) er direkte årsak til dagens problemer (uhelse).
- **Trinn 3: Erkjennelse av strukturell inkompatibilitet.** Man innrømmer at dagens system (kommunemodellen) ikke er i stand til å reparere skaden uten fundamentale endringer.

Rapporten søker å besvare hvordan Meld. St. 13, 12 og 17 plasserer seg i denne modellen, og hvilke blindsoner som fortsatt eksisterer i statens forvaltning av samiske rettigheter.

1.2 Datagrunnlag og Avgrensning

Analysen bygger på en omfattende gjennomgang av primærkildene:

- **Meld. St. 13 (2022–2023): Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning.**
- **Meld. St. 12 (2023–2024): Folkehelse og levekår i den samiske befolkningen.**
- **Meld. St. 17 (2024–2025): Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere.**

I tillegg trekkes komitéinnstillinger, Sannhetskommisjonens rapport, og Sametingets årsmeldinger inn for å gi kontekst og kontur til analysen. Spesielt vektlegges spenningen mellom statens prosa og Sametingets kritiske merknader, som ofte fungerer som en

«skyggerapport» innbakt i de offisielle dokumentene.

2. Trinn 1: Meld. St. 13 (2022–2023) – Den Teknokratiske Erkjennelsen av Funksjonssvikt

Den første meldingen i vår analyseperiode, Meld. St. 13 (2022–2023), ble lagt frem våren 2023, i månedene før Sannhetskommisjonens rapport ble offentliggjort. Den representerer dermed "stillheten før stormen", en fase hvor problemene var åpenbare, men hvor den store nasjonale fortellingen om *hvorfor* problemene eksisterte, ennå ikke var ferdigskrevet i Stortinget.

2.1 Kompetansekrisen som Logistisk Utfordring

I Meld. St. 13 er hovedfokuset rettet mot utdanningssektoren. Staten erkjenner her, uten forbehold, at det eksisterer en akutt krise. Begrepsbruken er alarmerende: Det rapporteres om «prekær lærermangel» i sørsamisk og lulesamisk, og et rekrutteringsgrunnlag som er så smalt at det truer språkenes fremtid.³ Regjeringen slår fast at «mangelen på samiskspråklig kompetanse er den største utfordringen for å kunne gi gode tjenester til den samiske befolkningen».³

Denne erkjennelsen er fundamental. Den fjerner enhver tvil om at systemet fungerer. Staten innrømmer at den ikke klarer å levere de tjenestene loven krever. Men analysen av *hvordan* denne krisen rammes inn, avslører meldingens begrensninger. Problemets beskrives primært som en *markedsfeil* i utdanningssystemet: For få velger samisk, institusjonene utdanner for få, og konkurransen om arbeidskraften er for hard.³

Løsningene som presenteres – rekrutteringskampanjer, stipender, og oppfordringer til sektoren – er verktøy hentet fra en teknokratisk verktøykasse. De forutsetter at problemet kan løses ved å justere incentivene i dagens system. Det som i mindre grad drøftes, er om systemet i seg selv er i stand til å generere den kompetansen som fornorskingspolitikken systematisk demonterte gjennom hundre år.

2.2 Illusjonen av Rettigheter i Skolen

En av de mest kritiske innsiktene som kan utledes fra Meld. St. 13, er erkjennelsen av gapet mellom lov og virkelighet. Opplæringsloven gir samiske elever en individuell rett til opplæring i samisk. Men meldingen dokumenterer at denne retten i mange tilfeller er en «illusjon».⁴

Når det ikke finnes lærere til å undervise, opphører retten å eksistere i praksis, selv om den står på papiret. Meldingen viser statistikk som er nedslående:

- For lulesamisk og sør-samisk er lærermangelen definert som «prekær».³
- Rekrutteringen klarer ikke å holde tritt med avgangen.

- Mange kvalifiserte lærere forsvinner til andre sektorer som også skriker etter samisk kompetanse (forvaltning, helse, media).³

Dette skaper en situasjon hvor samiske barn bærer byrden av statens manglende planlegging. Retten til språk blir i praksis en kamp mot systemet, hvor foreldre må kjempe for timer, fjernundervisning og ressurser. Staten erkjenner i Meld. St. 13 at dette skjer, men rammer det inn som en «utfordring» snarere enn som et pågående menneskerettighetsbrudd. Dette er kjernen i det vi kaller *Det teknokratiske trinnet*: Man ser symptomene, man måler feberen, men man vegrer seg for å stille den fulle diagnosen som peker tilbake på legen (staten) som årsak til sykdommen.

2.3 Sametingets Korrektiv: Kravet om Strukturelle Endringer

Sametingets respons i denne fasen, som fremkommer i vedleggene og referansene til meldingen, peker nettopp på behovet for å gå dypere. Sametinget argumenterer for at det ikke er nok med kampanjer; det kreves en fundamental styrking av de samiske fagmiljøene ved universiteter og høyskoler.³

Sametinget påpeker at krisen er total: «mangel på fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse viser seg innenfor alle samfunnsområder».³ Dette er ikke en sektoriel utdanningsteknisk svikt, men en samfunnskrise. Ved å lese Meld. St. 13 gjennom «Erkjennelsens Trapp», ser vi at staten her tar det første steget ved å innrømme at maskineriet har stoppet opp, men uten helt å ta inn over seg at det var staten selv som kuttet strømmen.

3. Trinn 2: Meld. St. 12 (2023–2024) – Den Somatiske Erkjennelsen av Lidelse

Med fremleggelsen av Meld. St. 12 (2023–2024) *Folkehelse og levekår i den samiske befolkningen*, beveger staten seg opp til neste trinn i erkjennelsen. Denne meldingen er kvalitatittivt forskjellig fra den forrige. Her flyttes blikket fra *institusjoner og studiepoeng til mennesker, kropp og psyke*. Meldingen kom i kjølvannet av Sannhetskommisjonens rapport, og vi ser tydelig hvordan kommisjonens funn har sivet inn i departementets tekstproduksjon.

3.1 Fornorsking som Folkehelseproblem

Det mest radikale grepet i Meld. St. 12 er at «fornorsking» løftes frem som en sentral helsedeterminant. Tidligere har folkehelsepolitikken i Norge vært preget av en universalistisk tankegang: "Helseutfordringer er like for alle, og løses med generelle velferdstiltak". I denne meldingen bryter staten med dette prinsippet når det gjelder den samiske befolkningen.⁶

Staten erkjenner her eksplisitt kausalitet: Historisk politikk skaper nåtidig lidelse. Meldingen refererer tungt til forskning, spesielt Saminor 2-studien, som viser at samer opplever mer

diskriminering, hets og vold enn majoritetsbefolkningen.⁸

«Saminor 2-studien indikerer at både kvinner og menn med samisk bakgrunn har mer psykiske plager og symptomer på post-traumatiske stress.»⁸

Dette er en dramatisk innrømmelse i et offisielt statlig dokument. Staten slår fast at dens egne borgere har symptomer på PTSD som følge av å leve i det samfunnet staten har skapt. Ved å koble fornorskning til diagnoser, flytter staten skylden fra individet (f.eks. livsstilvalg) til strukturene (historisk traume).

3.2 Kulturell Utrygghet i Helsevesenet

Et sentralt begrep som drøftes i meldingen, er «kulturell trygghet». ⁷ Dette konseptet utfordrer den norske helsetjenestens selvbilde som nøytral og god. Staten erkjenner at mange samer møter helsevesenet med mistillit, og at dette ikke er ubegrunnet. Språkbarrierer og manglende kulturforståelse kan føre til feilbehandling, manglende oppfølging og at pasienter unnlater å søke hjelp.

Meldingen peker på at «fornorskning, hets og etnisk diskriminering... kan påvirke deres psykiske helse og livskvalitet». ⁸ Dette innebærer en erkjennelse av at helsevesenet, som skal helbrede, i noen tilfeller reproduuserer traumet gjennom manglende kompetanse. Det er en innrømmelse av at "like tjenester" (standardisert behandling) ikke er "likeverdige tjenester" hvis de ikke er tilpasset pasientens kulturelle og språklige bakgrunn.

3.3 Vold i Nære Relasjoner: Den Tause Krisen

Meld. St. 12 tar også opp det smertefulle temaet om vold i nære relasjoner. Forskning viser at samiske kvinner er betydelig mer utsatt for vold enn kvinner i majoritetsbefolkningen.⁹ Ved å inkludere dette i meldingen, bryter staten tausheten rundt et tabubelagt tema.

Analysen av teksten viser at staten her navigerer i et vanskelig landskap. Man må erkjenne problemets omfang uten å stigmatisere den samiske kulturen. Løsningen staten peker på, er at volden må forstås i lys av historiske traumer, tap av autonomi og det presset det samiske samfunnet står under.⁹ Dette plasserer et delansvar på storsamfunnet for å ha skapt de risikofaktorene som muliggjør volden. Samtidig erkjenner staten at hjelpeapparatet (kriesentre, politi) ofte mangler den samiske kompetansen som er nødvendig for å hjelpe ofrene på en god måte.

Dette trinnet i trappen – *Det somatiske trinnet* – er preget av alvor og en begynnende sorgprosess. Staten innrømmer at politikken har satt spor i kroppene til folk. Det er ikke lenger bare en administrativ feil; det er en menneskelig tragedie.

4. Trinn 3: Meld. St. 17 (2024–2025) – Den Strukturelle Erkjennelsen og Implementeringsgapet

Det tredje og foreløpig siste trinnet i vår analyse er Meld. St. 17 (2024–2025) *Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere*. Denne meldingen kommer etter at Sannhetskommisjonens rapport er fremlagt, og den forsøker å omsette erkjennelsene fra de to foregående trinnene til praktisk forvaltningspolitikk. Her møter staten virkeligheten i kommunene, og analysen viser at dette kanskje er det vanskeligste trinnet å bestige.

4.1 Implementeringsgapet: Systemsviktens Diagnose

Det definerende begrepet for Meld. St. 17 er «implementeringsgapet».² Dette begrepet beskriver avstanden mellom de rettighetene samer har på papiret (i Grunnloven, sameloven og internasjonale konvensjoner) og den virkeligheten de møter i kommunen.

I meldingen erkjenner regjeringen at dette gapet er reelt og alvorlig:

«Norge vil ikke være i stand til å ivareta forpliktelsene som følger av både internasjonale konvensjoner og nasjonal rett dersom det ikke følges opp gjennom praktisk politikk og praktiske tiltak både på statlig, lokalt og regionalt nivå.»²

Dette er en bemerkelsesverdig tilståelse. Staten sier i klartekst at Norge står i fare for å bryte menneskerettighetene fordi implementeringen svikter lokalt. Det er en erkjennelse av *strukturell inkompetanse*. Systemet er designet slik at rettighetene vedtas sentralt, men skal leveres av kommuner som ofte mangler både vilje, evne og ressurser til å oppfylle dem.²

4.2 Sannhetskommisjonens Ekko

Meld. St. 17 må leses direkte opp mot Stortingets behandling av Sannhetskommisjonens rapport 12. november 2024. Stortinget vedtok da 17 punkter for oppfølging, inkludert en dyp beklagelse.² Kommisjonen dokumenterte at fornorskingspolitikken var systemisk, og at reparasjonen derfor også må være systemisk.¹²

I meldingen forsøker regjeringen å svare på dette ved å fokusere på kommunenes rolle. Rapporten peker på at «beslutninger og politikk på kommunalt og fylkeskommunalt nivå har avgjørende betydning for i hvilken grad samisk språk, kultur og samfunnsliv kan utvikles».² Staten erkjenner at den har overført ansvar til et nivå som ikke fungerer etter hensikten for den samiske befolkningen. Kartlegginger viser at kommunene sliter med å utvikle gode løsninger, preget av manglende personell, uklare ansvarslinjer og negative holdninger til samer i lokalbefolkningen og administrasjonen.²

4.3 Ansvarsfordeling eller Ansvarsfraskrivelse?

Her støter vi på kjernen i konflikten på trinn 3. Staten peker på kommunene og sier: "Dere må

levere". Kommunene peker tilbake på staten og sier: "Gi oss ressurser". Sametinget står i midten og peker på at rettighetene forvirrer i dette spillet.

Analysen av meldingen viser en tendens til at staten skyver ansvaret nedover. Selv om staten erkjenner det overordnede ansvaret (jf. Grunnloven § 108), er den operative løsningen at kommunene må skjerpe seg. Dette skaper en risiko for det Sametinget kaller «ansvarsfraskrivelse».¹³ Hvis staten vet at kommunene ikke klarer oppgaven, men likevel lar ansvaret ligge der uten massive intervensjoner, er staten da medskyldig i de fortsatte rettighetsbruddene?

Meld. St. 17 representerer en *intellektuell* erkjennelse av systemsvikten, men analysen antyder at den *politiske* viljen til å overstyre det kommunale selvstyret for å sikre samiske rettigheter fortsatt sitter langt inne.

5. Det Manglende Trinnet: Økonomi som Sannhetsvitne

Gjennomgående for alle tre meldingene, men skarpest i kritikken av Meld. St. 17, er spørsmålet om finansiering. I en analyse av statlig skylderkjennelse er budsjettallene ofte en mer presis indikator enn prosaen. Ord kan være gratis, men reparasjon koster penger.

5.1 Prisen for Tospråklighet

Data fra analysen viser at det eksisterer en betydelig økonomisk ubalanse. Fagforbundet og Sametinget påpeker at kommuner i det samiske forvaltningsområdet har vesentlig høyere driftsutgifter enn landsgjennomsnittet – opp mot 4 000 kroner mer per innbygger samlet sett.¹¹ Dette skyldes kostnadene ved å drive tospråklig forvaltning, skole og barnehage.

Når staten i Meld. St. 17 ber kommunene ta større ansvar uten å garantere fullkompensasjon for disse merutgiftene, oppstår det et troverdighetsproblem. Sametinget viser til Stortingets vedtak 19 i behandlingen av Sannhetskommisjonens rapport, hvor Stortinget ber regjeringen «se på de økonomiske rammene for kommuner og fylkeskommuner sitt ansvar for språkutvikling».²

5.2 «Fallitterklæring» og Finansiell Smertegrense

Kritikken fra samisk hold er nådeløs. Manglende finansiering beskrives i debattene som en «fallitterklæring» og en kilde til «ansvarsfraskrivelse».¹⁶ Hvis en kommune må velge mellom å asfaltere veier eller ansette en samisklærer, og budsjettet er stramt, taper ofte de samiske rettighetene i det lokale demokratiet – særlig i kommuner med negative holdninger til det samiske.²

Tabellen nedenfor illustrerer spenningen mellom erkjennelse og økonomi:

Nivå	Erkjennelse i Meldingene	Økonomisk Realitet	Konsekvens
Stat	«Vi har ansvaret for å reparere fornorskingsskaden e»	Overfører oppgaver til kommunene uten fullkostnadsdeknin g.	Intensjonene stopper ved kommunegrensen.
Kommune	«Vi har ansvar for likeverdige tjenester»	Har merutgifter på ca. 2-4000 kr/innb. som ikke dekkes fullt ut.	Samiske tjenester blir salderingspost.
Individ	«Jeg har rett til samisk opplæring/helse»	Møter manglende tilbud og må kjempe for rettigheter.	«Illusjon av rettigheter» og kulturell utrygghet.

Dette «økonomiske gapet» fungerer som en bremsekloss for hele forsoningsprosessen. Så lenge reparasjon er avhengig av kommunal velvilje og stramme budsjetter, vil «Erkjennelsens Trapp» ikke føre helt frem til målet om likeverd.

5.3 Sametingets Rolle: Fra Konsultasjon til Veto?

I denne økonomiske dragkampen spiller Sametinget en avgjørende rolle. Gjennom konsultasjonsordningen har Sametinget rett til å bli hørt. Men kritikken i merknadene til Meld. St. 17 tyder på at Sametinget opplever at de blir hørt på *problembeskrivelsen*, men ignorert på *løsningen* (pengene).¹¹ Sametinget ber om at implementeringsgapet "særskilt gransktes", noe som indikerer en dyp mistillit til at staten faktisk vil lukke det på egen hånd.¹¹

6. Syntese og Konklusjon: Erkjennelsens Anatomi

Gjennom perioden 2023–2025 har den norske staten gjennomgått en bemerkelsesverdig reise. Ved å analysere Meld. St. 13, 12 og 17 under ett, ser vi konturene av en ny statlig selvforståelse som tvinges frem av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid.

6.1 Oppsummering av Trinnene

1. **Meld. St. 13 (2023):** Staten innrømmer at *maskineriet feiler*. Lærermangelen er prekær,

- og rettigheter brytes fordi logistikken svikter. Dette er en teknokratisk erkjennelse.
2. **Meld. St. 12 (2024):** Staten innrømmer at *historien skader*. Fornorskingspolitikken er en direkte årsak til dagens helseutfordringer. Dette er en somatisk og moralsk erkjennelse.
 3. **Meld. St. 17 (2025):** Staten innrømmer at *systemet lekker*. Implementeringsgapet i kommunene hindrer oppfyllelsen av menneskerettighetene. Dette er en strukturell erkjennelse.

6.2 Det Ufullendte Oppgjøret

Rapporten konkluderer med at staten nå har bestget de retoriske og analytiske trinnene i «Erkjennelsens Trapp». Diagnosen er stilt, og den er grundig. Staten har beveget seg fra fornekelse til en nesten brutalt ærlig beskrivelse av sin egen utilstrekkelighet.

Men diagnosen er ikke kuren. Det store ubesvarte spørsmålet ved utgangen av 2025 er om erkjennelsen vil følges av handling som monner. Så lenge «implementeringsgapet» består, og så lenge finansieringsmodellene ikke endres radikalt for å gjenspeile de faktiske kostnadene ved reparasjon og revitalisering, forblir statens innrømmelse en halvveis prosess.

Faren, som Sametinget tydelig advarer mot, er at vi går fra en situasjon med *fornorskning* til en situasjon med *forsoningsretorikk* uten realpolitisk innhold. Erkjennelsens trapp kan enten føre til et nytt nivå av likeverd, eller den kan bli en tredemølle hvor staten løper og løper, erkjenner og erkjenner, men hvor den samiske befolkningen står på samme sted: I kø for en samisklærer som ikke finnes, og i venterommet hos en lege som ikke forstår dem.

6.3 Fremtidsutsikter

For perioden etter 2025 peker denne analysen på at kampen ikke lenger vil stå om *sannheten* (den er nå etablert gjennom TRC og disse meldingene), men om *ressursene*. Det neste logiske trinnet i trappen må være en **Økonomisk og Juridisk Reparasjonsreform**, hvor staten tar det fulle finansielle ansvaret for samiske tjenester vekk fra pressede kommuneøkonomier. Uten dette vil "Erkjennelsens Trapp" forblи ufullendt.

Rapport slutt.

Works cited

1. Meld. St. 17 (2024–2025) - regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20242025/id3095316/?ch=10>
2. Meld. St. 17 (2024–2025) - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/contentassets/74b764d7859d4dbaaf8421e68c12da93/no/pdfs/stm202420250017000dddpdfs.pdf>
3. Meld. St. 13 - (2022 – 2023) Melding til Stortinget - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025,

- <https://www.regjeringen.no/contentassets/b821abc5741f4047a69af6de618cb172/no/pdfs/stm202220230013000dddpdfs.pdf>
4. Psykisk helsearbeid i trange sko - Scandinavian University Press, accessed December 11, 2025, <https://www.scup.com/doi/10.18261/tph.21.2.10>
 5. Stortingstidende Referat fra møter i Stortinget, accessed December 11, 2025, <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/referater/stortinget/2023-2024/refs-202324-12-07.pdf>
 6. Folkehelsearbeid for å fremme god psykisk helse og livskvalitet - Meld. St. 12 (2023–2024) - regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-12-20232024/id3029679/?ch=5>
 7. Meld. St. 12 (2023–2024) - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/contentassets/de20a2a9ce434ff4a7cbf632ea759464/no/pdfs/stm202320240012000dddpdfs.pdf>
 8. Dokumentet i Word format (242,6 kB) - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/contentassets/de20a2a9ce434ff4a7cbf632ea759464/no/docx/stm202320240012000dddocx.docx>
 9. Meld. St. 7 - (2024 – 2025) Melding til Stortinget - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/contentassets/af5625a75a494970ae631bafbd6499f2/no/pdfs/stm202420250007000dddpdfs.pdf>
 10. Samisk språk, kultur og samfunnsliv - Meld. St. 17 (2024–2025) - regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20242025/id3095316/?ch=6>
 11. Innst. 408 S - Stortinget, accessed December 11, 2025, <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2024-2025/inns-202425-408s.pdf>
 12. Sannhets- og forsoningskommisjonen - Truth Commissions, accessed December 11, 2025, <https://truthcommissions.humanities.mcmaster.ca/wp-content/uploads/2023/10/Norway-Truth-Commission-Report.pdf>
 13. Dokument 15:13 - Stortinget, accessed December 11, 2025, <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2023-2024/dokument-15-13-202324.pdf>
 14. Prop. 73 L (2016–2017) - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025, <https://www.regjeringen.no/contentassets/67954c9d29dd4c0ca3134e0931f32fdc/no/pdfs/prp201620170073000dddpdfs.pdf>
 15. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv - Stortinget, accessed December 11, 2025, <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-408s/?all=true>
 16. Dokument 15:22 - Stortinget, accessed December 11, 2025, <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2022-2023/dok15-22>

-2022-2023.pdf

17. Nasjonal kartlegging av erfaringer med å inngå samarbeid om effektkontrakter - NAV, accessed December 11, 2025,
https://www.nav.no/_attachment/download/34388f36-2f59-4180-aabd-ac27b5679bcb:74cc74099e550809106d90e68920bfc256cc3775/Nasjonal%20kartlegging%20av%20erfaringer%20med%20%C3%A5%20inng%C3%A5%20samarbeid%20om%20effektkontrakter.pdf
18. Dokumentet i Word format (1,9 MB) - Regjeringen.no, accessed December 11, 2025,
<https://www.regjeringen.no/contentassets/74b764d7859d4dbaaf8421e68c12da93/no/docx/stm202420250017000ddd.docx>